

LATVIJAS PROFESIONĀLĀS
UZKOPŠANAS UN APSAIMNIEKOŠANAS
ASOCIĀCIJA

KĀ ILGTSPĒJĪGI NODROŠINĀT HIGIĒNAS MATERIĀLUS?

Izplatītākie higiēnas materiāli ir roku mazgāšanas līdzekļi, roku dezinfekcijas līdzekļi, produkti roku susināšanai un tualetes papīrs. **Higiēnas materiālu nodrošinājumam un to veiktspējas īpašībām ir izšķiroša nozīme personīgās higiēnas uzturēšanā darba un sabiedriskajā vidē.** Bet izdevumi higiēnas materiālu iegādei nereti prasa ievērojamus finanšu resursu ieguldījumus, kas organizācijām ar lielāku lietotāju skaitu var būt mērojami simtos tūkstošu vai pat miljonus eiro. Turklāt nedrīkst aizmirst, ka higiēnas materiālu ražošana un izlietošana rada slodzi videi. Tādēļ higiēnas materiālu nodrošināšana ir svarīgs un ne vienmēr vienkāršs uzdevums, kas ir jāveic **ilgtspējīgi – rūpēs par cilvēku veselību, taču vienlaikus ekonomiski efektīvi un saudzējot vidi.**

Latvijas Profesionālās uzkopšanas un apsaimniekošanas asociācija (LPUAA) kā nozares profesionālā organizācija atbalsta ilgtspējas principu ieviešanu apsaimniekošanā. Lai nodrošinātu ieinteresētajām pusēm praktisku informāciju ilgtspējīgai higiēnas materiālu nodrošināšanai, LPUAA ir sagatavojusi šo informatīvo materiālu.

VAJADZĪBU NOVĒRTĒŠANA

Higiēnas materiālu vajadzības var ievērojami atšķirties dažādās organizācijās, tādēļ:

jānovērtē **cilvēku skaits** (darbinieki, apmeklētāji u.c.), kuri vidēji dienā jānodrošina ar higiēnas materiāliem;

jāņem vērā organizācijas **darbības joma**, no kā var izrietēt paaugstinātas prasības (administratīvā iestāde, ārstniecības iestāde, pārtikas uzņēmums u.tml.);

higiēnas materiālu nodrošinājumu organizācijas veido atkarībā no rūpju pakāpes par savu **darbinieku un apmeklētāju labbūtību** (tualetē izvēlētie higiēnas risinājumi un materiālu esamība parāda organizācijas attieksmi);

organizācijas stratēģijas un mērķu izpildē visbiežāk tiek iekļauti arī **ilgtspējas uzdevumi**, higiēnas materiālus ir iespējams nodrošināt vairāk vai mazāk ilgtspējīgi, atkarībā no pasūtītāja veiktajām izvēlēm.

Tabulā sniegti vairāki vajadzību vērtēšanas piemēri.

Kritērijs	1. piemērs	2. piemērs	3. piemērs
Cilvēku skaits dienā	30	500	18000
Darbības joma	Administratīvs objekts	Ārstniecības iestāde	Lidosta
Labbūtība	Darbinieku labbūtība ir prioritāte	Nav izvirzītas prasības	Svarīgas ir pasažieru atsauksmes lidostas reitinga noteikšanai
Ilgospēja	Ilgospējīga darbība ir stratēģiska prioritāte	Nav izvirzītas ilgospējas prasības	Sagatavo ilgospējas pārskatus
HIGIĒNAS MATERIĀLI	Tualetes papīrs no pārstrādātas šķiedras ar perforāciju; putas veidojošie ziepju dozatori; locītās roku salvetes no pārstrādātas šķiedras dozatorā	Tualetes papīrs no pārstrādātas šķiedras un jaunšķiedras maisījuma ar perforāciju; putas veidojošie elektriskie ziepju dozatori; jaunšķiedras un pārstrādātas šķiedras roku dvieļi; elektriskais roku dvieļu dozators; roku dezinfekcijas līdzeklis	Tualetes papīrs no pārstrādātas šķiedras ar perforāciju; putas veidojošie elektriskie ziepju dozatori, kas pieslēdzami elektrotīklam; elektriskais roku žāvētājs

PATĒRIŅŠ

LPUAA biedru pieredze rāda, ka higiēnas materiālu patēriņa novērtējums būs precīzāks, ja tiks skatīta **faktiskā patēriņa statistika** par iepriekšējiem periodiem un ņemtas vērā izmaiņu tendences. Higiēnas materiālu ražotāji piedāvā teorētiskās patēriņa normas. Piemēram, viens no vadošajiem ražotājiem prognozē šādu papīra produktu patēriņa apjomu cilvēkam dienā: 7 loksnes salvešu (24 cm platas) un 50 cm tualetes papīra. Taču normas praksē bieži izrādās neatbilstošas realitātei.

Patēriņš visbiežāk ietekmē organizācijas izmaksas, tādēļ ir būtiski samazināt patērēto higiēnas materiālu apjomu, vienlaicīgi saglabājot higiēnas un komforta līmeni lietotājiem. Ja iespējama apmeklētāju brīva piekļuve no ielas, faktiski ir radīta **bezmaksas publiskā tualete ar neprognozējamu higiēnas materiālu patēriņu**.

Higiēnas materiālu **patēriņu būtiski ietekmē uzstādītais turētāja sistēmas veids, izvēlētais higiēnas materiāla tips, arī vairākas higiēnas materiālu īpašības**. Ir būtiski izvēlēties piemērotākos produktus, jo vajadzīgo komfortu un higiēnu nepieciešams nodrošināt efektīvi.

ILGTSPĒJĪGAS PRODUKTU IZVĒLES IETEIKUMI

Roku mazgāšanai ir pieejamas gan šķidrās ziepes, gan ziepju putas. Ziepju putas var tikt iegūtas gan ar manuāli, gan elektroniski vadāmu dozatoru. Ziepju putas tiek iegūtas no īpaši tam paredzēta šķidruma, kas dozatorā tiek saputots. Lietojot putu dozatoru, tiek samazināts izmantotā higiēnas materiāla apjoms, tādēļ tas ir ieteicams risinājums. No manuālajiem šķidro ziepju dozatoriem apmeklētājiem ir tendence iegūt vairāk ziepju nekā vajadzīgs, pēc tam liekās ziepes aizskalojot ar ūdeni. Ir pieejami arī dozatori, kuros ziepju vai ziepju putu padeves daudzumu ir iespējams regulēt konkrētā dozatora uzstādījumos, ņemot vērā klienta vēlmes un apmeklētības intensitāti, un šī dozatora funkcija optimizē klienta izmaksas. **Maza patēriņa objektos piemērots būs manuālais, savukārt augstas intensitātes objektos elektriskais putu dozators ar laika aizturi**. Nemēģiniet putu dozatoros izmantot šķidrās ziepes, jo tās ir viskozākas un aerators aizsērēs. Savukārt putu ziepju šķidrums no šķidro ziepju turētāja mazākas viskozitātes dēļ tecēs ārā.

Roku žāvēšanas produktos ir divas galvenās alternatīvas. Viena no tām ir **elektriskie roku žāvētāji**, kas lietošanas izmaksu ziņā vairākkārt lētāki par alternatīvām. Neraugoties uz to moderno izskatu un atsevišķos modeļos ierīkotajām patogēnu apkarošanas sistēmām, tiem ir arī trūkumi. Galvenais trūkums ir tāds, ka no vairāk vai mazāk rūpīgi mazgātām rokām šķidrums tiek nopūsts visapkārt, t.sk. šķidruma atliekas no iepriekšējiem lietotājiem. Tādējādi patogēni var nonākt ne vien uz rokām, bet arī uz drēbēm, kā arī uz virsmas ap žāvētāju. Tādēļ daļa cilvēku piedāvātā elektriskā žāvētāja vietā roku susināšanai notin lielāku vīstokli tualetes papīra, šādi nodrošinot augstāku higiēnas pakāpi. Šī iemesla dēļ objektos ar lielu cilvēku plūsmu var piedāvāt abu – **gan elektriskā žāvētāja, gan susināšanas papīra iespējas**.

Papīra roku susināšanas produktiem būtiski izvēlēties to patēriņu limitējošus dozatorus. No centra velkamie dvieļi, kuriem nav patēriņa ierobežotāju, rosina nevajadzīgi lielu patēriņu. Tie šobrīd tiek izmantoti kā speciāls materiāls, piemēram, šķidru vielu absorbēšanai darbnīcās. **Mazas intensitātes objektos ekonomiskākais risinājums ir roku salvešu turētājs vai mehāniskā ierīce, kas padod pa vienai regulējama garuma loksnei.** Tomēr svarīgi atcerēties izmantot salvešu turētājos pareizā izmēra salvetes. Ja izmērs nav atbilstošs, tad salveti nevar viegli izvilkēt. Ja tomēr tas izdodas, tad tiek iegūta uzreiz daļa paciņas. Pirmkārt – lieks resursu patēriņš. Otrkārt – roku salvetes vāji šķīst ūdenī un dažkārt tiek iemestas podā, radot aizsērējumu. **Intensīvākās slodzes objektos piemērotākais ir automātiskais papīra dvieļu dozators ar laika aizturi.** Ir iespēja izvēlēties automātiskos dozatorus, kas pieslēdzami elektrotīklam, vai arī dozatorus ar akumulatoriem. Pieejami arī dozatori ar baterijām, taču tas ir videi mazāk draudzīgi.

Nevajadzīgi liela tualetes papīra patēriņa novēršanai ieteicams lietot perforēto papīru, kuru viegli noplēst vajadzīgajā garumā. Turklāt ir svarīgi uzstādīt turētāju pareizajā augstumā, lai šī metode strādātu. Ir pieejami ar tualetes papīru turētāji, no kuriem var iegūt secīgi pa vienai loksnei. Dažkārt, cerot samazināt izmaksas, tiek uzstādīts zemas kvalitātes īpašību materiāla **vienkārtais tualetes papīrs**. Lai kompensētu šāda papīra vienas kārtas zemākās absorbēšanas spējas, šo papīru izmanto lielā apjomā, **izslēdzot iecerēto izmaksu ietaupījumu un radot diskomfortu**.

Nozīmīga ir arī higiēnas materiālu turētāju ietilpība, tilpums vai materiāla izlietošanās ātrums. Putu ziepju šķidrums tiek izlietots lēnāk, tādēļ tas būs retāk jāmaina. Garāks tualetes papīrs būs retāk jāpapildina. Papildināšana prasa resursus, un tādēļ to ir izdevīgāk veikt retāk. Tirgū ir pieejami arī higiēnas materiālu dozatori ar attālināmi izsekojamu uzpildes līmeņa indikāciju un nomaiņas nepieciešamības signāla nosūtīšanu atbildīgajam personālam. Tie ļauj nekavējoties veikt uzpildi brīdī, kad higiēnas materiāls ir beidzies, nevis preventīvi nomaiņīt, kā tas ir ticis novērots, materiālu, pirms tas izbeidzies, utilizējot joprojām derīga higiēnas materiāla atlikušo daļu.

IETEIKUMI TEHNISKO SPECIFIKĀCIJU SAGATAVOŠANAI

Pasūtītājiem, kuriem ilgtspēja ir noteikta uzņēmuma mērķos, sagatavojot tehnisko specifikāciju, ir iespēja **pieprasīt videi draudzīgākus higiēnas produktus**. Piemēram, iekļaut prasību piegādāt nevis jaunšķiedras, bet pārstrādātas šķiedras papīra produktus. Tehnoloģijas jau ir attīstījušās tiktāl, ka pārstrādātas šķiedras papīrs var būt ne vien augstas kvalitātes, bet arī ekonomiski izdevīgs.

Tehniskajā specifikācijā detalizēti **definējiet visas būtiskās higiēnas produkta prasības**. Piemēram: “Papīra salvetes roku slaucīšanai, ievietošanai turētājā. Vismaz 2 papīra kārtas. Pārstrādātas un jaunšķiedras maisījums. Locījums – Z. Salvešu skaits paciņā 170 gab. +/- 5 gab. Ecolabel marķējums.”

Definējiet **visas būtiskās prasības higiēnas produktu turētājiem**, ja piegādātājam tie būs jānodrošina. Piemēram: "Putu ziepju dozators, automātisks. Nodrošina putu nonākšanu uz rokas bez pieskaršanās. Aizslēdzams ar atslēgu – atslēga komplektācijā. Ietilpība vismaz 1 litrs. Triecienizturīgs. Stiprināms pie sienas, neradot to bojājumu. Putu ziepju atlikuma kontroles indikators vai logs tā kontrolei." Ja pasūtītāja īpašumā jau ir turētāji, bet tajos pielietotā tehnoloģija izraisa nevajadzīgi augstu materiāla izlietojumu, piemēram, centrālās padeves roku dvieļi tualetēs vai šķidro ziepju turētāji, pārtrauciet tos lietot. Pieprasiet higiēnas materiālu piegādātājam uzstādīt ekonomiski efektīvākus turētājus vai iegādājieties tos.

Ja vērtējamā vienība finanšu piedāvājumā ir mazas vērtības, piemēram, vienas roku salvetes cena, pieprasiet tās cenu **noteikt ar precizitāti vismaz līdz 5 zīmēm aiz komata**. Nosakot cenu ar mazāku precizitāti, var veidoties būtiskas atšķirības, kas traucēs piegādātājam piedāvāt izdevīgāko cenu. Piemēram, ja vienas salvetes cena ir 0.016 EUR, tad paciņa ar 150 salvetēm maksās 2.40 EUR. Turpretī, ja pieprasīsiet noapaļot līdz 2 zīmēm aiz komata, tad piegādātāja cena būs 0.02 EUR par salveti un maksāsiet par šo pašu paciņu jau 3.00 EUR.

SAISTĪBU ATRUNA

Lai gan informācija ir balstīta uz avotiem, kuri tiek uzskatīti par ticamiem, LPUAA neuzņemas atbildību par neprecizitātēm vai kļūdām, vai jebkādiem zaudējumiem, kas radušies no paļaušanās uz šajā materiālā ietverto vispārīgo informāciju. Katrā gadījumā iesaistītajām pusēm ir jāvadās no informācijas, kuru sagatavojis konkrētā higiēnas materiāla ražotājs.

Biedrība „Latvijas Profesionālās uzkopšanas un apsaimniekošanas asociācija” (LPUAA) ir darba devēju, ražotāju, piegādātāju, pētniecības iestāžu un profesionāļu apvienība, kas darbojas profesionālās uzkopšanas un apsaimniekošanas jomā.

Biedrība "Latvijas Profesionālās uzkopšanas
un apsaimniekošanas asociācija"
Adrese: Vietalvas iela 5, Rīga, LV-1009
tālr.: +37129456285
e-pasts: lpuaa@lpuaa.lv
Tīmekļa vietne: lpuaa.lv